

หมายให้เป็นงานส่วนหนึ่งของนักเรียนบางชั้นเรียน หรืออาจมอบให้เป็นงานหมุนเวียนของนักเรียนชั้นสูง

ข. จัดเนื่องในบางโอกาส

จัดในวันทีระลึกของไทยเรา เช่น วันที่ 23 ตุลาคม วันจักรี วันสมเด็จพระนเรศวรมหาราช วันเฉลิมพระชนมพรรษาฯ

วันฉลองเอกราชของประเทศเพื่อนบ้านต่าง ๆ เช่น พม่า ลาว เขมร เวียดนาม (มศ. 1) จีน (มศ. 2) วันปฏิวัติฝรั่งเศส วันชาติอเมริกัน (มศ. 4 - 5)

วันทีระลึกสำคัญ ๆ ในประวัติศาสตร์ต่างประเทศ เช่น วันทีระลึกสงครามโลกครั้งที่ 1 (มศ. 3) วันโคลัมบัส (มศ. 4 - 5)

นอกจากนี้ยังมีวันครบรอบปี วันเกิด วันสิ้นชีพของกวี และบุคคลสำคัญ ๆ อื่น ๆ ในประวัติศาสตร์

การจัดทำตามข้อ ข. นี้ ต้องอาศัยการรวบรวมภาพดังกล่าวมาแล้วในข้อ 2 ด้วย นอกจากนั้นต้องมีเขียนคำอธิบายประกอบ การทำแผนภูมิแผนผังประกอบความเข้าใจ การจัดลำดับสิ่งที่แสดง รวมทั้งการประเมินคุณค่าโดยนักเรียนที่ร่วมกันทำ และนักเรียนคนอื่นที่เข้ามาชม หากต้องการให้เกิดประโยชน์กว้างขวางควรเชิญนักเรียนทั้งโรงเรียนมาชม

4. กิจกรรมการเยี่ยมชมสถานที่

The Teaching of History in Secondary Schools อธิบายว่า วิชาประวัติศาสตร์เป็นวิชาที่กว้างเกินกว่าจะนำมาจำกัดให้อยู่แต่ภายในห้องเรียน และมีระยะเวลายาวเกินกว่าที่จะกำหนดได้ในตารางช่วงเวลา

ดังนั้น ในการสอนจึงควรหาโอกาสทำความเข้าใจกับโลกภายนอก การเคลื่อนไหวต่าง ๆ สถาบันต่าง ๆ หลักการต่าง ๆ และโดยเฉพาะคน และชีวิตของคน เนื่องจากประวัติศาสตร์เป็นเรื่องของมนุษย์จึงไม่ควรแยกออกมาจากมวลมนุษย์และโลก โดยมาอยู่เพียงภายในกำแพงของโรงเรียน วิธีจะเข้าใจประวัติศาสตร์ได้ดีที่สุดก็คือ เข้าใจตัวบุคคล ฉะนั้น จึงควรศึกษาสิ่งของที่หลงเหลืออยู่ เครื่องแต่งกายเก่า ๆ บ้านโบราณ พรหมแขวนผนัง (เป็นสิ่งที่นิยมมีกันมากในหมู่ชาวตะวันตก-ผู้เขียน) เพลงจากเครื่องดนตรีเก่า ๆ เสียงจากโล่ที่กระทบกัน เสียงกรอบแกรบของกระดาษที่ทำด้วยหนังสือ (ของไทยเราก็คืออาจเป็นใบลาน สมุดข่อยฯ)

อดีตจะกลายเป็นสิ่งจริงจักษ์ขึ้นมาได้ นักเรียนที่ไปเยี่ยมชมโบสถ์เก่า ๆ ปราสาท หรือโรงงานจะรู้สึกได้ว่า ณ ที่นั้น ผู้ซึ่งครั้งหนึ่งมีชีวิตอยู่ได้เคยสวดมนต์ ภาวนา ต่อสู้ ศัตรู หรือปฏิบัติงานประจำวัน ดังนั้นควรจะให้โอกาสนักเรียนได้สร้างจินตนาการ และ ศึกษาเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ นอกเขตของห้องเรียน นั่นคือออกไปเยี่ยมชมสถานที่ต่างๆ การเยี่ยมชมสถานที่แบ่งได้เป็น

ก. การเยี่ยมชมในเวลาเรียน

ข. การเยี่ยมชมนอกเวลาเรียน

แบบ ก. เป็นประโยชน์เพื่อให้เกิดภาพสิ่งที่กำลังเรียน หรือเป็นการนำเข้าสู่ เรื่อง แต่จำเป็นต้องเป็นสถานที่ที่ใกล้โรงเรียน ครูจะดำเนินการนี้ได้บ่อยเพียงใดขึ้นอยู่กับท้องถิ่นใกล้โรงเรียนเป็นอย่างไร ครูคนอื่นให้ความร่วมมือเพียงใด โรงเรียนบางแห่งอาจ ตั้งอยู่ในที่ที่เป็นโบราณสถาน ช่วยให้ดำเนินการข้อนี้ได้ดี

แบบ ข. ใช้พาหนะได้หลายแบบคือ ทางรถยนต์ รถไฟ อาจไปเยี่ยมชมเมืองโบราณ เพื่อให้เกิดความเข้าใจ และต่อไปภายนอกหน้านักเรียนอาจกลับไปชมอีกด้วยตนเอง

การเตรียมตัวก่อนไปเยี่ยมชมจะช่วยกระตุ้นความสนใจของนักเรียนได้มาก ครูต้องอธิบายไว้ล่วงหน้าว่า จะไปดูอะไร ดูเพื่ออะไร จะต้องจดจำอะไร อาจทำเป็นแบบ คำถามกำหนดสิ่งที่นักเรียนจะต้องหาคำตอบ หรือแผนผังที่จะต้องวาดๆ

การไปเยี่ยมชมแบบ ก. ต้องถือเป็นการสอนนอกห้องเรียน ต้องจัดทำอย่างมี ระเบียบ อาจต้องมีสมุดจด สมุดวาดภาพ เครื่องวัดเครื่องเขียน เพื่อบันทึกเรื่องราวที่ ได้ช้ขณะไปชม และควรจะมีงานตามมาในภายหลัง เป็นงานการพิจารณาค้นคว้าหาความรู้ เพิ่มเติม

แบบ ข. มีลักษณะต่างกันไป ไม่ใช่เพื่อให้ได้เนื้อเรื่องกลับมา แต่ควรย้ำที่ความ สนใจและช่วยให้เกิดความเข้าใจในการเรียนภาคเรียนนั้น ๆ กว้างขวางยิ่งขึ้น บางคนมี ความเห็นว่าไม่ควรจะมีการกำหนดงานเป็นชิ้นเป็นอันสำหรับแบบ ข. เพราะมุ่งคิดอยู่ แต่ที่ต้องเขียนบทความต้องทำงานเกี่ยวกับเรียน อาจจะลดความกระตือรือร้นลงไป สิ่ง สำคัญคือความสนใจ และประสบการณ์ที่ได้จากการไปชม เป็นการทดสอบความสัมพันธ์ ระหว่างครูและนักเรียน หากครูไม่สามารถคุมนักเรียนก็ไม่ควรดำเนินการนี้ สิ่งที่สำคัญ ที่ต้องการสำหรับแบบนี้คือ ความเข้าใจออกเข้าใจ บุคลิกภาพและความเป็นผู้นำ

ถ้าครูเห็นว่ามึนักเรียนที่จะก่อความยุ่งยาก ต้องพิจารณาให้ดี โดยเฉพาะถ้าต้อง ค้างแรม

หากครูไม่มีความรู้เกี่ยวกับสถานที่ที่จะไป จะยังเป็นปัญหามากขึ้น ครูจะต้องเตรียมตัว อาจต้องลงไปเยี่ยมชมด้วยตนเองเสียก่อน ไปหาความเข้าใจจากผู้นำเที่ยว จากบุคคลแถวนั้น ๆ หากความรู้จากสมุดแนะนำสถานที่ และหนังสือที่ให้รายละเอียดเกี่ยวกับสถานที่นั้น ๆ อาจต้องติดต่อเจ้าหน้าที่ราชการขออนุญาตเข้าชม ขอเอกสารประกอบ หรือติดต่อเจ้าของสถานที่ ภัณฑารักษ์ฯ

เมื่อกำหนดวันเวลาแล้ว ต้องกำหนดหมู่นักเรียน จัดเรื่องพาหนะ ถ้าเดินทางไกลใช้พาหนะรถไฟปลอดภัยดีกว่ารถยนต์

การกะการให้ถนัดที่สำคัญ แต่ก็ต้องพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลงได้อย่างกะทันหัน หากเกิดความจำเป็น

การแบ่งกลุ่มนักเรียนเวลาเยี่ยมชม นักเรียนชั้นเล็กควรกำหนดหมู่ละ 3 คนอย่างน้อย ควรแจ้งให้นักเรียนเข้าใจแจ่มแจ้งว่า หากคนหนึ่งเกิดอุบัติเหตุ อีกคนจะต้องอยู่ดูแล คนที่สามจะต้องรีบไปขอความช่วยเหลือ สำหรับนักเรียนชั้นโต และมีความรับผิดชอบดีพอ อาจปล่อยให้ชมตามลำพัง ถ้าจะต้องมีการใช้ความสามารถบางประการ เช่น ว่ายน้ำ ไต่เขา ลงเรือ ต้องได้รับอนุญาตจากบิดามารดาของนักเรียนเป็นลายลักษณ์อักษร

การคำนวณค่าใช้จ่าย เป็นสิ่งสำคัญ กะให้เหลือ เผื่อกินจะดีกว่า

ผู้ปกครองควรได้ลงนามในแบบฟอร์มประกันอุบัติเหตุ และควรได้รับทราบรายละเอียด เช่น วันที่เดินทาง จุดมุ่งหมาย ชนิดพาหนะ ค่าเดินทาง สถานที่พบ เวลา กำหนดการ สถานที่ที่ไปชม การจัดเรื่องอาหาร จะต้องนำติดตัวไปหรือจะไปจัดซื้อกันเอง ตามสถานที่ที่ไป เสื้อผ้าที่ควรใช้ เส้นทางเวลากลับ

ต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับที่อยู่ โทรศัพท์ การส่งข่าวทางไปรษณีย์ สิ่งของที่ให้นำติดตัวไป กฎเกี่ยวกับการใช้จ่าย บางที่จำเป็นต้องพบกับผู้ปกครองก่อนเดินทาง กำหนดการล่วงหน้าว่าหากเกิดอุบัติเหตุจะดำเนินการอย่างไร หรืออาจเกิดเจ็บไข้หรือฝนตก

จำนวนนักเรียนกับครูผู้ดูแล ไม่ควรเกิน 13 ต่อ 1 หากมีจำนวนครูมากกว่า 1 คน จะต้องกำหนดให้แน่ชัดว่าใครรับผิดชอบอะไร

ถ้าสถานที่ที่ไปเยี่ยมชมไม่เก็บค่าเข้าชม อาจจะมีการบริจาคสมทบทุนเกี่ยวกับการดูแลทุนบำรุง

การเดินทางพิเศษ - การเดินทางไกล

ใช้เวลานานกว่าค้างเพียง 1 คืน แต่อาจเป็น 5 วัน หรือเป็นสัปดาห์ แยกได้เป็น 2 แบบ

แบบ ก. เพื่อศึกษาสถานที่เฉพาะแห่ง

แบบ ข. เพื่อศึกษาหลายแห่ง

อาจเป็นการเดินทางท่องเที่ยวไปกลับ หรือเป็นการเดินทางจากศูนย์กลางไปยังแหล่งต่าง ๆ เป็นวัน ๆ การเดินทางไปต่างประเทศเพื่อศึกษาประวัติศาสตร์นับเป็นประโยชน์มาก

การเดินทางแบบนี้ในเมืองเราอาจจะจัดยากในชั้นมัธยม โดยมากมักจะเป็นชั้นอุดมศึกษา

จะเห็นได้ว่า การออกไปเยี่ยมชมสถานที่นั้น ต้องมีกำหนดการอย่างรอบคอบหลายประการ ปัจจุบัน การพานักเรียนไปที่สถานนอกสถานที่ต้องอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์ข้อบังคับของกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งมุ่งระมัดระวังความปลอดภัย แต่ครูผู้สอนก็ไม่ควรจะรู้สึกทอดอวยจนยกเลิกการเยี่ยมชมสถานที่ ซึ่งจะทำให้นักเรียนขาดประโยชน์ไปมาก

5. สมาคมหรือชุมนุมประวัติศาสตร์ของโรงเรียน

The Teaching of History in Secondary Schools แนะนำว่า ชุมนุมประวัติศาสตร์เป็นสิ่งที่มีความสำคัญที่จะช่วยให้เกิดความสนใจ และรักษาความกระตือรือร้นได้ แต่จะต้องจัดตั้งขึ้นเพราะการเรียกร้อง ไม่ใช่บังคับให้จัดตั้งขึ้น และไม่ควรถือเป็นการเพิ่มชั่วโมงประวัติศาสตร์ขึ้นจากเวลาเรียนในชั้นเรียน ไม่ควรจะเป็นการพูดเพิ่มเติมเกี่ยวกับหัวข้อที่ไม่ได้เรียนในชั้นเรียน ซึ่งอาจทำให้นักเรียนรู้สึกว่าเป็นการบังคับให้ต้องเข้าร่วมประชุม

การประชุมไม่ควรบ่อยเกินไป ควรจัดขึ้นตามที่เรียกร้อง

จำกัดผู้เข้าเป็นสมาชิกให้เป็นผู้ที่สนใจจริง ๆ

สมาชิกควรมีส่วนร่วมดำเนินการอย่างแท้จริง มิใช่เป็นเพียงผู้ฟังหรือผู้ดู

ควรให้นักเรียนเป็นผู้ดำเนินการจัดการเอง

ควรให้โอกาสที่จะแสดงความกระตือรือร้น

ควรส่งเสริมกิจกรรมที่สร้างสรรค์

สนับสนุนให้แสดงความสามารถเกี่ยวกับธุรกิจ

อาจจัดให้มี 2 ชุมนุม คือรุ่นโต และรุ่นเล็ก และควรกำหนดกิจกรรมไว้ล่วงหน้า

เช่น

พฤษภาคม ภาพยนตร์ หรือภาพนิ่งเกี่ยวกับสถานที่ประวัติศาสตร์

กรกฎาคม เยี่ยมหอสะสมเอกสารประวัติศาสตร์ หรือพิพิธภัณฑ์
กันยายน ป่าภูทอกสัน ๆ ของรุ่นพี่ หรือของนักประวัติศาสตร์ในชุมนุมชั้นนั้น
พฤศจิกายน การพิจารณาคดีเลียนของจริง หรือลองประชุมแบบในรัฐสภา
มกราคม อภิปรายทั่ว ๆ ไป หรือได้ว่าที่ฝ่ายละ 6 คน
มีนาคม ไปเยี่ยมแหล่งที่กำลังทำการขุดค้นทางโบราณคดี

อาจมีการจัดนิทรรศการ ทำหุ่นจำลอง อ่านบทละครหรือได้ว่าที่ การสังสรรค์
เชิญผู้มาป่าภูทอกพิเศษ การไปค้างแรมระหว่างหยุดเรียน การเปิดเครื่องอัดเสียงเกี่ยวกับ
เรื่องในประวัติศาสตร์ เครื่องอัดเสียงเกี่ยวกับเพลงที่น่าสนใจในประวัติศาสตร์ ทำการ
ศึกษาถนนเก่า ๆ โดยมีการทำแผนที่สำรวจ และถ่ายรูป แสดงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นใน
ประวัติศาสตร์ การรายงานของกลุ่มหรือแต่ละคน นิทรรศการเกี่ยวกับเสตมป์และเงินตรา
การจัดพิพิธภัณฑ์สิ่งของที่ได้มาหรือยืมมาเป็นครั้งคราว ประกอบด้วยเงินตรา เสตมป์
เอกสาร อาวุธ สิ่งของในการก่อสร้าง สิ่งของเครื่องใช้ในบ้าน ในท้องนา และเครื่องมือ
หัตถกรรมฯ

สมาคมอาจรับผิดชอบเกี่ยวกับการจัดป้ายข่าวในประวัติศาสตร์ คัดจากหนังสือ-
พิมพ์ รูป จุลสาร ข่าวสารในท้องถิ่น และมีมุมหนึ่งจัดไว้สำหรับวันที่ระลึกครบรอบ
ต่าง ๆ เช่น เหตุการณ์ในการรบ การค้นคว้า การเกิด การตาย วันที่ระลึกทางศาสนาฯ

เช่น ตัวอย่างจากประวัติศาสตร์ต่างประเทศ จากหนังสือ The Teaching of
History in Secondary Schools

21 มีนาคม...วันที่ระลึกนักบุญเบเนดิก (St. Benedict) มีข้อความเกี่ยวกับระบบ
ของคณะพระ และภาพของวัด

- วันสิ้นชีพของอาร์ชบิชอปแคเรนเมอมี (รูปจากหอศิลป์แห่งชาติ) (พระ
ในอังกฤษสมัยศตวรรษที่ 15)

- วันเกิดของบาค และมูซาร์สกี (J.S. Bach & Mussargsky นักดนตรีมีชื่อ)
(มีชื่อเสียงเพลงที่เขาทั้งประพันธ์ และมีขายอยู่)

- วันสิ้นชีพของ จอห์น ลอว์ (John Law) ผู้พยายามแก้ไขปัญหาการเงินให้
พระเจ้าหลุยส์ที่ 15 ของฝรั่งเศส (ข้อความเกี่ยวกับแผนการณ์ของเขา)

- การรบที่อเล็กซานเดรีย และที่แม่น้ำซอม (แผนผังหรือรูป)

อาจมีการร่วมมือกับสมาคมอื่น ๆ เช่น กับสมาคมภูมิศาสตร์เพื่อสำรวจสถานที่
ทำแผนที่ สำรวจการเปลี่ยนแปลงของเขตแดน ฝั่งทะเล ร่วมมือกับสมาคมทางวิทยาศาสตร์

พิจารณาวิวัฒนาการของอุตสาหกรรม การขนส่ง สร้างสะพานจำลอง ทำเครื่องจักรเก่า ๆ เป็นต้น¹

6. กิจกรรมการแสดงละคร

จากเรื่องราวและเหตุการณ์สำคัญในประวัติศาสตร์ เช่น สงครามยุทธหัตถี, พระยาตากสินตีเมืองจันทบุรี, พระปีย์มหาราชเลิกลาส รวมทั้งบทละครอิงประวัติศาสตร์ของหลวงวิจิตรวาทการ เช่น เลือดสุพรรณ, เจ้าหญิงแสนหวี, อานุภาพพ่อนรามคำแหง เป็นต้น ล้วนแล้วแต่ตัดตอนมาเป็นกิจกรรมการแสดงบทบาทในห้องเรียน หรือการแสดงละครในห้องประชุมโรงเรียนได้ทั้งสิ้น ผลดีที่จะได้รับก็คือ ทำให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ ปลูกความรู้สึกรักคิดฝักตนเองทำให้รู้จักจินตนาการเพื่อแสดงบทบาทให้เหมือนของจริง รวมทั้งการใช้คำพูดอย่างเหมาะสมด้วย ซึ่งถ้าทำได้อย่างทั่วถึงก็เท่ากับเป็นการฝึกทักษะผู้เรียนให้เป็นคนกล้าแสดงบทบาท แสดงความคิดเห็นในทางที่ถูกและเหมาะสมด้วย

7. กิจกรรมการอภิปราย การโต้วาทีและการแสดงปาฐกถา

กิจกรรมประเภทนี้นอกจากจะส่งเสริมและฝึกทักษะให้เด็กเป็นคนกล้าแสดงออกอย่างมีความสามารถแล้ว ยังเป็นการฝึกทักษะการค้นคว้าของความรู้ด้วยตนเอง หรือร่วมกับกลุ่มอันเป็นบ่อเกิดให้ผู้เรียนแตกฉานทั้งในด้านความรู้กว้างขวางลึกซึ้งและมีความคิดฉลาดแหลมคม และรอบคอบปรื่องปราดด้วยแนวอภิปรายและการแสดงปาฐกถา เช่น

- ประวัติศาสตร์มีคุณค่าหรือไม่ ? และอย่างไร ?
- ประวัติศาสตร์ซำรอยจริงหรือ ?
- เรามาเรียนประวัติศาสตร์แบบพัฒนาความคิดกันเถิด
- ทาสไทย ทาสตะวันตก
- การสร้างมโนทัศน์ในการเรียนประวัติศาสตร์

ฯลฯ

8. กิจกรรมการจดบันทึก (Note)

การจดบันทึกหรือโน้ตคำบรรยายส่วนใหญ่ผู้เรียนไม่ค่อยได้รับการฝึกฝนให้มีความเข้าใจ และรู้วิธีการที่ถูกต้อง ดังนั้น จึงได้แต่จดคำบอกหรือคำอ่านของผู้สอน แต่

¹ วิจิตร สันศิริ, ผศ.ดร. *เบื้องต้น*, หน้า 31 - 37.

อันที่จริงการจดบันทึกอาจจัดเป็นกิจกรรมได้โดยครูฝึกให้นักเรียนทดลองจดบันทึกคำบรรยายที่มีใจความกะทัดรัดไม่ยาวนาน ซึ่งครูนำมาอ่านและครูก็ตรวจและแก้ไขเพิ่มเติม พร้อมกับแสดงตัวอย่างให้ทำเช่นนี้เป็นครั้งคราวผู้เรียนจะเข้าใจ และรู้จักหลักการจดบันทึกให้สั้น แต่ได้ใจความชัดเจน ไม่สับสน จัดเป็นหมวดหมู่ของความรู้ มีเครื่องหมายแสดงความสำคัญ มีส่วนที่ผู้บันทึกเพิ่มเนื้อความที่เข้าใจ หรือจากการค้นคว้าเพิ่มเติมในภายหลัง อาจมีแผนภูมิหรือภาพสเก็ชประกอบด้วยก็ยิ่งดี และไม่ควรจะลืมระบุแหล่งที่มาของความรู้หรือหลักฐาน ทั้งนี้ ก็เพื่อกันลืมหรือเพื่อการค้นคว้าเพิ่มเติมในภายหลัง หรืออาจตรวจสอบความถูกต้องให้เกิดความแน่ใจได้ด้วย

9. กิจกรรมอื่นๆ

9.1 กิจกรรมการเชิญวิทยากรมาบรรยายเรื่องราวทางประวัติศาสตร์

9.2 กิจกรรมการทำและเสนอรายงานการค้นคว้าทางประวัติศาสตร์

9.3 กิจกรรมการฉายภาพยนตร์ เช่น เรื่อง

– พันท้ายนรสิงห์

– ทิพย์ช้าง

– ศักดิ์บงระจัน

– ขุนศึก

– The King and I.

– World War I - II

9.4 กิจกรรมการตัดสินใจในสถานการณ์จำลอง (Simulation)

9.5 กิจกรรมการทำชุดการเรียนรู้ (Learning Package) ง่ายๆ

9.6 กิจกรรมการรวบรวมข่าวและเหตุการณ์ปัจจุบัน

9.7 กิจกรรมการจัดรายการทางวิทยุและโทรทัศน์ เช่น “เหตุการณ์สำคัญ

ในประวัติศาสตร์”

ฯลฯ

ลักษณะของกิจกรรม

จำแนกได้เป็น 2 ประเภท คือ

1. กิจกรรมภายในห้องเรียน

2. กิจกรรมภายนอกห้องเรียน

ข้อจำกัดของการประกอบกิจกรรมภายในห้องเรียน

1. ประเภทของกิจกรรมบางอย่างไม่เหมาะสม และไม่อาจทำได้ในห้องเรียนปกติ ซึ่งมีข้อจำกัดทั้งในเรื่องขนาดและพื้นที่ที่จะใช้ประกอบกิจกรรม
2. เวลาสำหรับการประกอบกิจกรรมมีน้อย
3. จำกัดในเรื่องวัสดุอุปกรณ์ประกอบการทำกิจกรรม ซึ่งหาได้ยากหรือต้องใช้เวลานานในการเตรียมนานพอสมควร
4. จำกัดในเรื่องบุคลากรที่จะประกอบกิจกรรม ซึ่งมีสาเหตุจากความไม่มั่นใจ ความไม่ถนัด และความเหนื่อย ของทั้งครูและนักเรียน ฯลฯ
5. จำกัดในเรื่องงบประมาณค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการจัดหาซื้อและเตรียมวัสดุอุปกรณ์
6. จำกัดในด้านคุณค่าของการแสดงกิจกรรม อาจด้อยในด้านคุณค่า และไม่ได้รับความสนใจของผู้ดูหรือนักเรียนคนอื่น ๆ เท่าที่ควรจะเป็น
7. ไม่อาจฝึกซ้อมล่วงหน้า อาจเกิดข้อผิดพลาดในการประกอบกิจกรรม เช่น การแสดงกิริยาท่าทาง และคำพูด ฯลฯ
8. ข้อจำกัดหลาย ๆ ประการอาจทำให้กิจกรรมไม่ได้ผลดีตามความมุ่งหมาย

ตัวอย่างกิจกรรมภายในห้องเรียน

1. การอธิบาย - สรุปภาพประวัติศาสตร์
2. การแสดงหรือลงตำแหน่งในแผนที่โครงร่าง เช่น เมือง สถานที่สำคัญ เส้นทางเดินทัพ และสมรภูมิการรบที่สำคัญ รวมทั้งการขุดค้นพบหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่บ้านเชียง จังหวัดอุดรธานี และบ้านเก่า จังหวัดกาญจนบุรี ฯลฯ
3. การแข่งขันตอบคำถามประวัติศาสตร์ อาจใช้วิธีครูเป็นผู้ถาม หรือเตรียมของคำถาม และคำตอบที่เตรียมเฉลยมาล่วงหน้าก็ได้
4. การอภิปรายหัวข้อประวัติศาสตร์ที่น่าสนใจหรือเป็นส่วนสำคัญของเนื้อหาในบทเรียน โดยครูเตรียมหัวข้อที่จะให้นักเรียนอภิปรายมาล่วงหน้า หรืออาจเร้าให้นักเรียนเป็นผู้เลือกหัวข้อ หรือเตรียมกำหนดมาจากบ้านก็ได้
5. การโต้วาทีในญัตติที่เกี่ยวกับเหตุการณ์สำคัญ หรือเหตุการณ์ปัจจุบัน
6. การค้นคว้าเป็นกลุ่มในห้องสมุด หรือมุมประวัติศาสตร์ในห้องเรียน หรือ

โดยครูคัดเลือกหนังสือมาประกอบการเรียนในช่วงโมงภายในเวลาจำกัด (ประมาณ 15-20 นาที) แล้วส่งผู้แทนแต่ละกลุ่มออกมารายงานที่หน้าชั้น

7. การรายงานสรุปเนื้อเรื่องประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวกับบทเรียนเป็นบางเรื่อง อาจใช้ในขั้นนำเข้าสู่บทเรียน ขั้นสอน ขั้นกิจกรรม หรือขั้นสรุปบทเรียน ฯลฯ

8. การแสดงบทบาทสมมติ (Role Playing)

9. การตัดสินใจในสถานการณ์จำลอง (Simulation)

10. การทำแผ่นภาพ สมุดภาพ หรือพจนานุกรมประวัติศาสตร์

11. การจัดทำป้ายนิเทศภายในห้องเรียน เพื่อเสนอข่าว วันสำคัญ เหตุการณ์ประวัติศาสตร์ รายงานความก้าวหน้า “โลกก้าวหน้า” “วิทยาการก้าวหน้า” และสรุปความรู้แขนงต่าง ๆ ฯลฯ

12. การจัดนิทรรศการเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ภายในโรงเรียน เช่น เหตุการณ์ของสงครามโลกครั้งที่ 1 - 2, การเลิกทาสของไทย, การเลิกทาสในสหรัฐอเมริกา และการปฏิวัติอุตสาหกรรม ฯลฯ

13. การจัดทำระเบียบข่าว หรือกำแพงข่าว

14. การจัดมุมประวัติศาสตร์

15. การจัดบรรยากาศประวัติศาสตร์ภายในห้องเรียน

16. การแสดงทางวัฒนธรรม เช่น

16.1 การแต่งกายประจำชาติชุดไทย ชุดกิโมโน ชุดสำหรับ และชุดนั่งสำหรับสำหรับการเรียนประวัติศาสตร์ไทยเรื่องวัฒนธรรมไทย ประวัติศาสตร์ญี่ปุ่น ประวัติศาสตร์เอเชียใต้-อินเดีย และประวัติศาสตร์จีน ตามลำดับ ฯลฯ

16.2 ภาษาพูด เช่น ภาษาถิ่นของไทยในภาคต่าง ๆ ภาษาญี่ปุ่น ภาษาอินเดีย ภาษาจีน และภาษาตากาล็อก ประกอบการสอนประวัติศาสตร์เกี่ยวกับประเทศต่าง ๆ ฯลฯ

16.3 ศิลปะประจำชาติต่าง ๆ

17. การเล่าเรื่อง หรือประสบการณ์เกี่ยวกับตนเอง หรือเกี่ยวกับประเพณีวัฒนธรรม ฯลฯ

18. การเล่นเกมสื่กระดานไฟฟ้าค้นหาคำตอบ

19 การแต่งคำประพันธ์ เช่น บทเพลง กลอน โคลง ฉันท์ และกาพย์เกี่ยวกับเนื้อหาหรือเหตุการณ์สำคัญในประวัติศาสตร์

20. การทำกิจกรรมในศูนย์การเรียนรู้
21. การเล่นเกมคำถาม-คำตอบระหว่างนักเรียน
22. การชี้ตำแหน่งสำคัญ ชื่อเมือง ประเทศ ทะเล มหาสมุทร แม่น้ำ ทวีป ฯลฯ
ในแผนที่
23. การวิเคราะห์เหตุการณ์ปัจจุบัน
24. การเสนอแนะแนวทางการแก้ปัญหาในประวัติศาสตร์ หรือปัญหาปัจจุบัน
25. การเรียงลำดับเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ อาจใช้บัตรคำกับกระเป่าผางหรือ
ใช้การเขียนและจัดลำดับบนกระดานดำ
26. การแข่งขันทำแบบทดสอบ หรือตอบคำถามบนกระดานดำ โดยแบ่งเป็น
กลุ่ม เป็นแถว หรือเป็นศูนย์การเรียนรู้
27. การเล่นเกมสื่อบัทยาคำตอบ เกี่ยวกับบุคคล หรือเหตุการณ์สำคัญในประวัติ-
ศาสตร์
28. การเล่นเกม 5 - 10 คำถาม
29. การวิจารณ์บทบาท หรือผลงานของบุคคลในประวัติศาสตร์ รวมทั้งหนังสือ
ประวัติศาสตร์ เพื่อเป็นการศึกษาจุดประสงค์ แนวความคิด และคุณค่าความสำคัญ
30. การร้องเพลง
31. กิจกรรมเข้าจังหวะ
32. การแสดงดนตรีท้องถิ่น เช่น แคน ซลุ่ม ปี่สกอต ฯลฯ
33. การเชิดหุ่น
34. การเล่นเกมตกลา หรือเลือกผลไม้ทายคำตอบ หรือกำหนดให้แสดง
หรือปฏิบัติตามคำสั่ง
35. การเล่นเกมจิกซอส (การต่อรูปแผนที่)

การใช้บทเพลงประกอบกิจกรรมการเรียนการสอนประวัติศาสตร์

ดังได้กล่าวแล้วว่ากิจกรรมเป็นองค์ประกอบส่วนหนึ่งของสื่อการสอน ที่ผู้สอน จะใช้ในการเร้า (Stimulus) ผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ประสบการณ์ และมีพฤติกรรมที่พึง ประสงค์ (Terminal Behavior) ได้ตามเป้าประสงค์ทางการศึกษา (Educational Goals) และ ในขณะเดียวกัน กิจกรรมทั้งภายในห้องเรียน และกิจกรรมภายนอกห้องเรียนที่โรงเรียน และครูได้จัดให้กับนักเรียนได้สัมผัสและได้ลงมือกระทำ (Learning by doing) ด้วยตนเอง

ในหลายสิ่งหลายอย่าง ย่อมจะช่วยฝึกและพัฒนาให้เด็กได้ทดลองเผชิญกับความจริงในชีวิต รู้จักแก้ปัญหา รู้จักคิดพิจารณา รู้จักการแสดงออกอย่างเหมาะสม รู้จักการแลกเปลี่ยนและรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ตลอดจนการมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และค้นพบวิธีการเรียนรู้และแสวงหาประสบการณ์ความรู้ความคิดอย่างมีระบบและถูกต้องด้วยตนเอง ที่สำคัญก็คือ กิจกรรมมีส่วนสร้างสรรค์และพัฒนาให้ผู้เรียนมีลักษณะนิสัยคิดเป็น ทำเป็น มีวินัย และมีความเชื่อมั่นในความรู้ความสามารถและประสบการณ์แห่งตน ในขณะเดียวกัน กระบวนการการดำเนินกิจกรรมก็ยังมีส่วนสร้างอารมณ์ทางสุนทรีย์ให้แก่ผู้เรียน ได้มีความรู้สึกนึกคิดและทัศนคติที่ดีต่อกิจกรรมและบทเรียนที่กำลังเรียน มีความสนใจกระตือรือร้น อยากเรียนอยากรู้ และสนุกสนานมีชีวิตชีวาไปกับบทเรียนนั้น ๆ ดังนั้น บรรยากาศของการเรียนการสอนที่ผู้สอนเห็นในคุณค่าความสำคัญของกิจกรรม และจัดให้มีกิจกรรมประกอบการเรียนการสอนอย่างถูกต้องเหมาะสมจึงเป็นบรรยากาศที่ดี ซึ่งถ้าครูมีความเข้าใจและเห็นความจริงประการนี้ ก็นับได้ว่ามีส่วนสรรค์สร้างและพัฒนาการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ มิใช่เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความคิด และความเข้าใจในเนื้อหาประวัติศาสตร์เท่านั้น หากแต่ยังมีส่วนทำให้เด็กมีความรักในวิชาประวัติศาสตร์ ได้แลเห็นคุณค่าความสำคัญ และความจริงของประวัติศาสตร์ในฐานะเป็นขุมสรรพวิทยาการ ความรู้ความคิด และความสำเร็จของมนุษยชาติ ที่บรรพบุรุษได้ใช้ความเฉลียวฉลาดสามารถสรรค์สร้างขึ้น มีการนำไปใช้ จัดระบบระเบียบ และได้มอบให้เป็นมรดกแก่อนุชนรุ่นหลังตราบนานกาลทั้งปัจจุบัน

กิจกรรมประกอบการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ อาจกระทำได้หลายวิธีดังที่ได้เสนอแนะไว้อย่างพอเพียงในเบื้องต้น ในที่นี้จะกล่าวถึงการใช้บทเพลงประกอบการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ เรื่องนี้เกือบจะไม่ต้องกล่าวอธิบายให้มากความในเรื่องคุณค่าและประโยชน์ของการนำบทเพลงมาใช้ ทั้งนี้เพราะสภาพการณ์และวิธีการดำเนินชีวิตของมนุษย์ทั้งในอดีต ปัจจุบัน และอนาคต ย่อมเป็นเครื่องพิสูจน์และชี้ให้เห็นความจริงว่า เพลงเป็นศิลปะที่แสดงถึงความสามารถของมนุษย์ในด้านสุนทรียศาสตร์ และจัดว่าเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตมนุษย์ ซึ่งมีส่วนอย่างมากในการสร้างบรรยากาศความรื่นรมย์ - หลุณรรษ์ และความมีชีวิตชีวาให้แก่มนุษย์ทุกเพศทุกวัย ทุกโอกาส และทุกสถานที่ โดยทั่ว ๆ ไปในสภาพการณ์ที่เป็นธรรมชาติอันแท้จริงของมนุษย์ บทเพลงจะช่วยเสริมให้กระบวนการเรียนการสอนที่ได้นำเทคนิคการสอนใหม่ ๆ มาใช้เช่น การแสดงบทบาทสมมุติ (Role Playing) การใช้สถานการณ์จำลอง (Simulation) เกมสื่การละเล่น การแข่งขัน

กิจกรรมเข้าจังหวะ กิจกรรมศูนย์การเรียนรู้ และการร้องเพลงโดยตรง ฯลฯ มีความหมาย
 ความสำคัญและได้ผลดีตามจุดประสงค์ที่ได้กำหนดไว้มากยิ่งขึ้น

วิธีการใช้บทเพลงประกอบการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ อาจทำได้ในทุก
 ขั้นตอนของกระบวนการเรียนการสอนอย่างมีระบบ ซึ่งประกอบด้วย

1. **ขั้นการนำเข้าสู่บทเรียน** ในขั้นตอนนี้บทเพลงสามารถใช้เป็นสื่อเร้า และ
 เตรียมผู้เรียนให้มีความรู้สึกสนุกสนาน สนใจในกิจกรรม และพร้อมที่จะเรียนรู้บทเรียน
 ในขั้นต่อไปได้ด้วยดี และมีประสิทธิภาพ กล่าวคือ ผู้เรียนเรียนด้วยความตั้งใจ มีการ
 ติดตามบทเรียน และมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนทุกขั้นตอน และตลอดเวลา
 สำหรับวิธีการใช้บทเพลงประวัติศาสตร์ประกอบการนำเข้าสู่บทเรียนมีดังนี้คือ

1.1 ครูเป็นผู้ร้องนำ แล้วฝึกให้นักเรียนร้องตาม

1.2 นักเรียน (รายบุคคล/กลุ่ม) เป็นผู้ได้รับมอบหมายให้ไปฝึกหัดร้อง
 แล้วนำมาร้องนำ หรืออาจจัดเป็นกิจกรรมอาสาสมัครร้องตามความถนัด และความสามารถ
 ความสนใจของนักเรียนแต่ละคนในทันทีโดยไม่ต้องมีการเตรียมตัว เพราะโดยปกติเด็ก
 ก็รักและสนใจที่จะร้องเพลงกันอยู่เป็นประจำเกือบทุกคน

1.3 ใช้เทปคาสเซตบันทึกเพลงประวัติศาสตร์ ใช้แผ่นเสียง หรือใช้รายการ
 วิทยุโรงเรียน ของกระทรวงศึกษาธิการ ฯลฯ เป็นสื่อในการร้อง

บทเรียนเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ไทยสมัยสุโขทัย อาจใช้เพลงต่อไปนี้

เพลงสุโขทัย

ทำนองขึ้นพลับพลา

ไทยข้างใต้ยังอยู่ในอำนาจขอม เราต้องยอมเป็นข้าเขาไปก่อน
 ถึงปีพันแปดร้อยไทยน้อยจร เข้าตีขอมตั้งนครสุโขทัย
 อันนามเดิมที่กระเดื่องของเมืองนี้ ชื่อ “สยามธานี” เป็นเมืองใหญ่
 ครั้นเปลี่ยนนามมาเป็นกรุงสุโขทัย ชื่อ “สยาม” หายไปจากถิ่นเรา

เพลงวงศ์พระร่วง

สุโขทัยได้สิทธิ์อิสระ	เพราะไทยดีมีมานะไม่โฉดเขลา
เรื่องตั้งบ้านตั้งเมืองไซงานเบา	ไทยรุ่นเก่าเราทำโดยลำพัง
วงศ์พระร่วงจัดแคว้นดินแดนไทย	ให้รุ่งเรืองยิ่งใหญ่ในปางหลัง
ขยายเขตส่งเสริมเพิ่มกำลัง	ไทยจึงตั้งถิ่นฐานได้แท้จริง

บทเรียนเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ไทยสมัยอยุธยา ใช้เพลงต่อไปนี้

เพลงท้าวอุทอง

ทำนองกาเรียนทอง

วงศ์พระร่วงครองมากกว่าร้อยปี	ทางทิศใต้เกิดมีแคว้นขึ้นใหม่
อยุธยาแข่งคู่สุโขทัย	ตั้งวงศ์ใหม่ปกครองโดยลำพัง
ดินอุดมลุ่มน้ำและลำคลอง	เป็นเมืองท้าวอุทองมาทรงตั้ง
สุโขทัยถูกสะกดตัดกำลัง	ก็ร่วงโรยจนกระทั่งต้องล้มไป

เพลงโปรตุเกส

ทำนองฝรั่งควง

ใน พ.ศ. สองพันหกสิบเอ็ด	โปรตุเกสขอทำไมตรีบ้าง
เป็นครั้งแรกที่ไทยได้ทำทาง	ไมตรีกับชาวต่างภาษาไกล

เพลงเสียดกรุง

ทำนองพัดชา

พม่าล้อมเมืองเราอยู่เก้าเดือน	ฝ่ายข้างไทยแพ้เพื่อนไม่แข็งขัน
พม่าเข้าโจมตีทุกวี่วัน	กำลังเราป้องกันไม่พอเพียง
วันอาทิตย์เดือนเก้าแรมสิบเอ็ด	ปีมะเส็งเบ็ดเสร็จสุดจะเลื่อง
ศกสองพันร้อยสิบสองเราต้องเอียง	อยุธยาสิ้นเสียงแตกสลาย

บทเรียนเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ไทยสมัยรัตนโกสินทร์ ใช้เพลงต่อไปนี้

เพลงปียมหาราช

พระปียมหาราช
ตั้งโทรเลขและการรถไฟ
ยี่สิบสามตุลาคม
ระลึกถึงตลอดมา

ทรงเลิกทาสในแผ่นดินไทย
ทำให้ชาติไทยพัฒนา
เราขอก้มกราบวันทา
พระคุณสิ้นฟ้าสิ้นแผ่นดิน

บทเรียนเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ไทยสมัยปัจจุบัน และเรื่องทั่วไป ใช้เพลงต่อไปนี้

เพลงถิ่นไทย

ถิ่นของเราต้องถนอมล้อมรั้วบ้าน
มิให้ใครแย่งแผ่นดินถิ่นของเรา
มา พวกเรา เตรียมพร้อมยอมสมัคร
จนถึงเลือดหยาดสุดท้ายจะยุทธแย้ง
เมื่อสิ้นชาติสิ้นแผ่นดินก็สิ้นคิด
ยอมสูลูชาตือย่าเป็นทาสของศัตรู

ทำนองสมิงทองมอญ
ศัตรูหาญมาสู้ต้องสู้เขา
ใครจีนเข้าเราสู้จนสุดแรง
ถนอมรักชาติไทยอย่าหน่ายแหนง
ต้องแสดงใจหาญผลาญศัตรู
เราขายยอมเสียชีวิตดีกว่าอยู่
มา มาสู้ ไว้ลายชาติไทยเรา

เพลงตื่นเถิดชาวไทย

(สร้อย)

ตื่นเถิดชาวไทย
ชาติจะเรืองดำรง
หากมัวหลับมัวหลง
เราต้องรีบชวนชวาย

อย่าหลับไหลลุ่มหลง
ก็เพราะไทยทั้งหลาย
เราก็คงละลาย
ตื่นเถิดชาวไทย

บ้านเมือง ยามเฟื่องฟูรุ่งเรือง
ผลอดตัวศึกมา
จำไว้เถิดสหาย

ก็อย่าลืมชวนชวาย
เราจะพากันตาย
ตื่นเถิดชาวไทย (สร้อย)

ชาติไทย เราไม่น้อมยอมใคร
หวังผดุงแหลมทอง
อย่าให้ชาติสูญหาย

จะสู้จนชีพสลาย
เราพี่น้องหญิงชาย
ตื่นเถิดชาวไทย (สร้อย)

เพลงรักเมืองไทย

(สร้อย) รักเมืองไทย ชูชาติไทย ทนบารุงให้รุ่งเรือง สมเป็นเมืองของไทย เราชาวไทย
เกิดเป็นไทย ตายเพื่อไทย (ซ้ำ)

ไม่เคยอ่อนน้อม เราไม่ยอมแพ้ใคร ศัตรูใจกล้า มาแต่ทิศใด
ถ้าข่มเหงไทย คงจะได้เห็นดี (สร้อย)
เรารักเพื่อนบ้าน เราไม่รานรุกใคร จะรักษาสิทธิ อิสระของไทย
เรารักเมืองไทย ยิ่งชีพเราเอย (สร้อย)
ถ้าถูกข่มเหง แล้วไม่เกรงผู้ใด ดังงูตัวนาค มีพิษเหลือใจ ใครทำซ้ำใจ
ไทยจะไม่ถอยเลย (สร้อย)

2. ชั้นการสอน บทเพลงจะช่วยเสริมการอธิบาย และการนำเสนอเนื้อหาของครู
ในลักษณะขยายแนวความคิดความเข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหาประวัติศาสตร์บางตอนให้เกิดความ
ชัดเจน รวมทั้งเป็นตัวอย่างประกอบบทเรียน และอาจใช้เพื่อทอกระยะ หรือเว้นระยะการ
เรียนการสอนให้ผู้เรียนมีเวลาเพียงพอที่จะคิดหรือลำดับเรื่อง และเพื่อการเปลี่ยนบรรยากาศ
หรือลดความเบื่อหน่ายในบทเรียน ที่สำคัญก็คือครูอาจใช้เนื้อหาในบทเพลงเป็นสื่อการ
นำเสนอเรื่อง เพื่อการวินิจฉัยข้อเท็จจริงประกอบการเรียนการสอน เช่น

2.1 แนวความคิดเรื่องถิ่นกำเนิดของชนชาติไทย ใช้เพลงไทยเดิม

ชาติไทยเรามีสมัญญาว่าชาติไทย เป็นชาติใหญ่แต่โบราณนานนักหนา
ภูมิสำเนาของเราแต่ก่อนมา อยู่ท่ามกลางพสุธาของเอเชีย
เมื่อชาติจีนรุกรันร่นลงได้ เข้าแย่งไทยทำกินดินก็เสีย
จีนไล่ไทยเหมือนไฟไหม้ลามเลีย ไทยต้องเสียดินแดนแคว้นโบราณ

2.2 แนวความคิดเรื่องอาณาจักรสุโขทัยอุดมสมบูรณ์จริงหรือไม่ ใช้เพลง
ในน้ำมีปลา ในนามีข้าว

(สร้อย) ในน้ำมีปลา ในนามีข้าว แผ่นดินของเรา ที่แสนอุดมสมบูรณ์
บ้านเมืองราบคาบ ด้วยอาณาภาพพ้องขุนรามคำแหงคำจูน
ให้ชาติไทยไพศาล

สร้างทำนาไร่ ทั่วแคว้นแดนไทย เราไถเราหว่าน
หมากม่วง หมากขาม หมากพร้าว หมากกลาง พืชผลต่าง ๆ
ล้วนงามตระการ

(สร้อย)

สร้างบ้านแปลงเมือง ให้เกียรติไทยลือเลื่อง ไปทั่วทุกถิ่นฐาน
จุงวัวไปค้า ชี่ม้าไปขาย ปวงราษฎร์ทั้งหลาย ได้อยู่สุขสำราญ

(สร้อย)

2.3 แนวความคิดเกี่ยวกับเรื่องชาวต่างประเทศที่เดินทางเข้ามาในประเทศไทย
เป็นครั้งแรก ใช้เพลงโปรตุเกส

ใน พ.ศ.สองพันหกสิบเอ็ด
เป็นครั้งแรกที่ไทยได้ทำทาง

โปรตุเกสขอทำไมตรีบ้าง
ไมตรีกับชาวต่างภาษาไกล

2.4 แนวความคิดเกี่ยวกับเรื่องสงครามยุทธหัตถี พ.ศ.2135 ใช้เพลงยุทธหัตถี
ปีสองพันหนึ่งร้อยสามสิบห้า
พระนเรศวรเจ้าเข้าต่อสู้
ฝ่าไฟพรพลงนข้างกลางสนาม
ฝายพม่ามหาอุปราช

รบพม่าเป็นยุทธหัตถี
โดยลำพังกับพระศรีอนุชา
ได้เข็ดศักดิ์ชุนามยิ่งนักหนา
ก็ถูกฟันสิ้นชีวาบนคอช้าง

2.5 แนวความคิดเรื่องวีรกรรมของชาวบ้านบางระจัน ใช้เพลงศึกบางระจัน
ศึกบางระจันจำให้มันพี่น้องชาวไทย

เกียรติประวัติสร้างไว้ แก่ชนชาวไทยรุ่นหลัง
แม้ชีวิตยอมอุทิศเมื่อชาติอับปาง
เลือดไทยจะมาไหลหลัง ทาทั่วผืนแผ่นดินไทย
ไทยคงเป็นไทย ชาวไทยมิใช่เชลย

ไทยมิเคยยื่นย่อต่อศัตรู
บางระจันแม้สิ้นอาวุธยังสู้
สองดาบฟ้าดฟันศัตรู จวบจนชีพม์วายมลาย
ตัวตายดีกว่าชาติตาย

สู้จนเลือดหยาดสุดท้ายขอให้ไทยคงอยู่
แดนทองของไทยมิให้ศัตรู

หากใครรุกรานเราสู้ กอบกู้ผืนแผ่นดินไทย

และใช้ข้อความส่วนหนึ่งของ “เพลงต้นตระกูลไทย”

.....หมูปุคคลสำคัญ หัวหน้าชาวบางระจันที่เราหาชื่อได้ นายแท่น นายดอก นายอิน
นายเมือง ขุนสรรค์ พันเรือง นายทองแสงใหญ่ นายโชติ นายทองเหม็น ท่าน

พวกนี้ล้วนเป็นผู้กล้าหาญชาญชัย นายจันทน์หวัดเขียว กับนายทองแก้ว ทำชื่อเสียง
 เปริดแพร้วไว้ลายเลือดไทย ชาวบางระจันสำคัญยิ่งใหญ เป็นต้นตระกูลของไทย
 ที่ควรระลึกตลอดกาล...

3. **ชั้นกิจกรรม** ในขั้นนี้บทเพลงจะช่วยให้กิจกรรมที่ครูจัดให้นักเรียนได้แสดงออก
 เป็นการเสริมความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาที่ได้เรียนในขั้นก่อน เพลงอาจใช้เพื่อประกอบ
 กิจกรรมเข้าจังหวะ การแสดงละคร การแสดงบทบาทสมมติ การใช้สถานการณ์จำลอง
 และเกมส์การแข่งขันแบบต่างๆ ได้เป็นอย่างดี ทั้งยังจะช่วยสร้างบรรยากาศที่ดี ทำให้
 ผู้เรียนมีความสนใจ รู้สึกกระตือรือร้นที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมนั้นๆ อย่างต่อเนื่อง
 และมีประสิทธิภาพด้วย

4. **ชั้นการสรุป** โดยหลักการของการสรุปบทเรียนก็เพื่อเป็นการประมวลเรื่องที่
 เรียนโดยสังเขป การชี้ให้เห็นแนวความคิดและหลักการที่สำคัญ รวมทั้งเป็นการสรุป
 สัมพันธ์ประสบการณ์เดิมและประสบการณ์ใหม่เข้าด้วยกัน ดังนั้นบทเพลงอาจถูกสรรค์
 สร้างแต่งขึ้นโดยนักเรียน เพื่อแสดงออกซึ่งความรู้ความเข้าใจ และการมีพฤติกรรมที่พึง
 ประสงค์ในลักษณะ “การมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์” แล้วครูช่วยแก้ไขหรือครูดำเนิน
 การแต่งเพลงเพื่อสรุปบททวนเนื้อหาสำคัญๆ ที่มีความซาบซึ้งกินใจ หรือเพื่อเป็นอนุสติ
 ต่อไป ในส่วนนี้ทำให้เกิดบทเพลงสรรเสริญยกย่องวีรกรรมของบุคคลสำคัญของชาติไทย
 เป็นจำนวนมาก เช่น เพลงพ่อขุนรามคำแหง พระเจ้าอู่ทอง ศรีกนเรศวร ศรีบางระจัน
 ต้นตระกูลไทย ปิยมหาราช สุรนารี และเมืองกลาง ฯลฯ รวมทั้งโดยวิธีการนำบทเพลง
 มาเป็นสื่อในการสรุปเนื้อหาสำคัญของบทเรียนด้วยการฝึกผู้เรียนให้รู้จักการตีความและ
 การสังเคราะห์ข้อเท็จจริง

เช่นการสรุปแนวความคิดเกี่ยวกับความเป็นประชาธิปไตยของไทยในสมัยพ่อขุนรามคำแหง
 จากเพลงเสียดระฆัง

เมื่อเสียดระฆัง	ที่แขวนนอกวัง	เคาะดังขึ้นมา
พ่อขุนก็โปรด	ไม่ทรงถือโทษ	เรียกเข้าไปหา
มีคดีคำร้อง	ผิดฟ้องข้อใจ	ทุกข้ร้อนอย่างไรก็ทรงแก้ปัญหา
เป็นพระคุณอันใจ	ของชาวไร่ชาวนา	เกษมสำราญทั่วหน้า เขตแคว้นสุโขทัย
โอ้พ่อขุนราม	ผู้ตั้งชื่อลือพระนาม	ว่าเป็นพระยอดกษัตริย์ไทย
ทรงผดุงรุ่งเรือง	เขตแคว้นประเทือง	สร้างบ้านแปลงเมือง
ให้แก่ไทยทั้งหลาย		

ขอยกพระคุณ เทอดทูนท่านไว้ ประชาชาวไทย จะรักพระองค์ตลอดกาล
ชาติไทยมองไทย เราใฝ่ใจรู้คุณ ผู้เมตตาการุณ คำชูชาติเสมอมา
ก่อความดีงาม สร้างความก้าวหน้า ช่วยทุกข์ประชา ทั่วแคว้นแดนไทย

5. **ขั้นการวัดผลและประเมินผล** สำหรับขั้นนี้วัดผลและประเมินการเรียนรู้ของนักเรียน
ว่าได้เกิดความรู้ความเข้าใจในบทเรียนมากน้อยเพียงใด ครูอาจใช้บทเพลงเพื่อประกอบ
การวัดผลโดยให้ผู้เรียนสรุปอธิบาย และแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเนื้อหาประวัติศาสตร์
แสดงข้อเท็จจริง หรือจำกัดขอบเขตเรื่อง และความหมาย รวมทั้งใช้บทเพลงเพื่อเป็น
เงื่อนไขรายละเอียดของเนื้อหาในการทำแบบทดสอบประกอบการเรียนการสอนบทเรียน
เป็นต้น

ตัวอย่างการใช้เพลงประวัติศาสตร์ประกอบบทเรียน

	บทเรียน	เพลงที่ควรใช้	หมายเหตุ
1	ถิ่นกำเนิดของชนชาติไทย	เพลงไทยเดิม เพลงน่านเจ้า เพลงไทยน้อย เพลงสุวรรณภูมิ เพลงเผ่าไทย	ควรอธิบายแนว ความคิดปัจจุบัน
2	อาณาจักรสุโขทัย	เพลงไทยเลื้อน เพลงสุโขทัย เพลงพระ ทองใหม่ เพลงวงศ์พระร่วง เพลงฝั่งโขง เพลงพ่อขุนรามคำแหง เพลงเสียงระฆัง เพลงในน้ำมีปลาในนามีข้าว	เรื่องถิ่นกำเนิด ของไทยให้นัก- เรียนทราบเพื่อ ความเข้าใจถูก ต้อง
3	อาณาจักรอยุธยา	เพลงพระเจ้าอู่ทอง เพลงอยุธยารำลึก เพลงเสียดกรุง เพลงศึกนเรศวร เพลง โปรตุเกส เพลงสุริโยทัย เพลงสงคราม ช้างเผือก เพลงกุนทร เพลงพระแสง ดาบคาบค่าย เพลงยุทธหัตถี เพลงอนุ- ภาพพระนเรศวร เพลงลานนา เพลง เลือดสุพรรณ เพลงศึกบางระจัน เพลง พันท้ายนรสิงห์ เพลงดอนเจดีย์	
4	อาณาจักรกรุงธนบุรี	เพลงกรุงธน เพลงกรุงธนบุรี เพลง พระยาพิชัยดาบหัก	

ที่	บทเรียน	เพลงที่ควรใช้	หมายเหตุ
5.	กรุงรัตนโกสินทร์	เพลงเมืองกลาง เพลงสุรนารี เพลงท้าวเทพสตรี ท้าวศรีสุนทร เพลงพระจอมเกล้า เพลงปียมหาราช เพลงพระมงกุฎเกล้า	
6.	ประวัติศาสตร์สมัยปัจจุบัน	เพลงถิ่นไทย เพลงรักเมืองไทย เพลงสุดแผ่นดิน เพลงหนักแผ่นดิน เพลงรวมไทย เพลงตื่นเถิดชาวไทย เพลงสยามานุสติ เพลงไตรรงค์ เพลงไทยมิใช่ทาส เพลงบ้านเกิดเมืองนอน เพลงรักไทย เพลงเกิดเป็นไทยตายเพื่อไทย เพลงได้ร่วมธงไทย เพลงไทยช่วยไทย เพลงแผ่นดินของเรา เพลงรักกันไว้เถิด เพลงเราสู้ เพลงเลือดไทย เพลงสู้ไม่ถอย เพลงบทเรียนจากประวัติศาสตร์	

(โปรดดูรายละเอียดของเนื้อเพลงประกอบกิจกรรมการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ในภาคผนวก)

กิจกรรม

- ให้นักศึกษาเขียน “มโนทัศน์และหลักการ” เกี่ยวกับ “กิจกรรมประกอบการเรียนการสอน” เป็นความเรียงโดยสังเขปมา 1 ข้อความ

.....

.....

.....

.....

.....

4. ให้นักศึกษาพิจารณาจัดกิจกรรมประกอบการสอนประวัติศาสตร์เรื่องต่างๆ ตามความเหมาะสม และให้อภิปรายเหตุผลของการเลือกกิจกรรมแต่ละประเภทด้วย

4.1 “การเลิกทาสของรัชกาลที่ 5”

.....

.....

.....

.....

.....

เหตุผลในการเลือกกิจกรรม

.....

.....

.....

4.2 “สงครามโลกครั้งที่ 2”

.....

.....

.....

.....

เหตุผลในการเลือกกิจกรรม

.....

.....

.....

4.3 “อารยธรรมเมโสโปเตเมีย”

.....

.....

.....

.....

เหตุผลในการเลือกกิจกรรม

-
-
-
5. กำหนดให้นักศึกษาเลือกเนื้อหาประวัติศาสตร์มา 1 ตอน วางแผนจัดกิจกรรมประกอบการเรียนการสอน โดยใช้เวลาประมาณ 15 นาที แล้วให้ทำเป็นรายงานและนำเสนอกิจกรรมที่หน้าชั้นเรียน
 6. กำหนดให้นักศึกษาเลือก “กิจกรรมประกอบการสอนประวัติศาสตร์” มาอย่างหนึ่ง แล้ววางแผนทำการสาธิตวิธีการโดยละเอียดที่หน้าชั้นเรียน